Euroopan parlamentti
2024-2029

HYVÄKSYTYT TEKSTIT

P10_TA(2026)0219

Bosnia ja Hertsegovinaa koskeva komission vuoden 2025 kertomus

Euroopan parlamentin päätöslauselma 17. kesäkuuta 2026 Bosnia ja Hertsegovinaa koskevasta komission vuoden 2025 kertomuksesta (2025/2251(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Bosnia ja Hertsegovinan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen[1], joka tuli voimaan 1. kesäkuuta 2015,

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan rauhaa koskevan yleisen puitesopimuksen, joka parafoitiin Daytonissa 21. marraskuuta 1995 ja allekirjoitettiin Pariisissa 14. joulukuuta 1995 (Daytonin rauhansopimus),

– ottaa huomioon 21.–22. kesäkuuta 1993 Kööpenhaminassa pidetyn Eurooppa-neuvoston kokouksen puheenjohtajan päätelmät, joissa vahvistetaan Kööpenhaminan arviointiperusteet,

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan 15. helmikuuta 2016 jättämän EU-jäsenyyshakemuksen,

– ottaa huomioon 29. toukokuuta 2019 annetun komission tiedonannon ”Komission lausunto Bosnia ja Hertsegovinan hakemuksesta Euroopan unionin jäseneksi” (COM(2019)0261),

– ottaa huomioon 15. joulukuuta 2022 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät, joissa Bosnia ja Hertsegovinalle myönnetään EU:n ehdokasmaan asema,

– ottaa huomioon 22. maaliskuuta 2024 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät ja päätöksen aloittaa liittymisneuvottelut Bosnia ja Hertsegovinan kanssa,

---

1 EUVL L 164, 30.6.2015, s. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2015/997/oj.

– ottaa huomioon liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA III) perustamisesta 15. syyskuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1529[2],

– ottaa huomioon Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta 14. toukokuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1449[3],

– ottaa huomioon 21. kesäkuuta 2003 Thessalonikissa pidetyssä EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokouksessa annetun julistuksen,

– ottaa huomioon 6. toukokuuta 2020 Zagrebissa pidetyssä EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokouksessa hyväksytyn Zagrebin julistuksen, jossa vahvistettiin yhteiset painopisteet, joita ovat muun muassa alueen eurooppalaiset tulevaisuudennäkymät, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien vahvistaminen sekä osallistavien poliittisten prosessien ja keskinäisen sovinnon tarve,

– ottaa huomioon 17. joulukuuta 2025 pidetyssä EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokouksessa Brysselissä annetun julistuksen,

– ottaa huomioon 16. joulukuuta 2025 annetut puheenjohtajan päätelmät laajentumisesta,

– ottaa huomioon 28. elokuuta 2014 käynnistetyn Berliinin prosessin,

– ottaa huomioon 6. lokakuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelma” (COM(2020)0641),

– ottaa huomioon 8. marraskuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Länsi-Balkanin uusi kasvusuunnitelma” (COM(2023)0691),

– ottaa huomioon 20. maaliskuuta 2024 annetun komission tiedonannon laajentumista edeltävistä uudistuksista ja politiikkojen uudelleentarkastelusta (COM(2024)0146),

– ottaa huomioon 4. marraskuuta 2025 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2025 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2025)0690) ja siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Bosnia and Herzegovina 2025 Report” (SWD(2025)0751),

– ottaa huomioon 2. kesäkuuta 2025 julkaistun Bosnia ja Hertsegovinan talousuudistusohjelmaa koskevan komission yleiskatsauksen ja maakohtaisen arvioinnin sekä 13. toukokuuta 2025 annetut alueellisten kumppaneiden kanssa käydyn talous- ja rahoitusalan vuoropuhelun yhteiset päätelmät,

---

2 EUVL L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.

3 EUVL L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– ottaa huomioon EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan vakautus- ja assosiaationeuvoston 19. heinäkuuta 2023 pidetyn viidennen kokouksen ja EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan vakautus- ja assosiaatiokomitean 11. syyskuuta 2025 pidetyn seitsemännen kokouksen,

– ottaa huomioon EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan parlamentaarisen vakautus- ja assosiaatiovaliokunnan 17. ja 18. syyskuuta 2025 pidetyn seitsemännen ja 11. ja 12. maaliskuuta 2026 pidetyn kahdeksannen kokouksen tulokset,

– ottaa huomioon 5. joulukuuta 2019 annetun asiantuntijaraportin oikeusvaltioon liittyvistä kysymyksistä Bosnia ja Hertsegovinassa,

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan rauhaa koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa valvovan korkean edustajan YK:n pääsihteerille 6. toukokuuta 2025 antaman 67. raportin ja 31. lokakuuta 2025 antaman 68. raportin,

– ottaa huomioon 31. lokakuuta 2025 annetun YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2795 (2025), jolla EU:n Bosnia ja Hertsegovinan joukkojen (EUFOR) toimeksiantoa jatketaan 31. lokakuuta 2026 saakka,

– ottaa huomioon 23. toukokuuta 2024 annetun YK:n yleiskokouksen päätöslauselman 78/282, jossa 11. heinäkuuta nimetään Srebrenican vuoden 1995 kansanmurhan kansainväliseksi muistopäiväksi,

– ottaa huomioon Bosnia ja Hertsegovinan perustuslain,

– ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 ja 22 artiklan,

– ottaa huomioon Unescon päätöslauselmat oikeudesta saada koulutusta äidinkielellä,

– ottaa huomioon neuvostolle, komissiolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle 17. tammikuuta 2024 antamansa suosituksen ”Ehkäisevän diplomatian rooli lukkiutuneiden konfliktien käsittelemisessä eri puolilla maailmaa – menetetty tilaisuus vai muutos tulevaisuutta silmällä pitäen?”,

– ottaa huomioon 11. maaliskuuta 2026 antamansa päätöslauselman EU:n laajentumisstrategiasta[4],

– ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Bosnia ja Hertsegovinasta,

– ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan,

---

4 Hyväksytyt tekstit, P10_TA(2026)0077.

– ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (A10-0165/2026),

A. toteaa, että Bosnia ja Hertsegovina on ehdokasmaa, joka toivoo euroatlanttista yhdentymistä väylänä kestävän rauhan, demokratian ja pitkän aikavälin vaurauden turvaamiseen; ottaa huomioon, että viimeaikaisten mielipidetutkimusten mukaan 70 prosenttia Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisista kannattaa EU-jäsenyyttä;

B. ottaa huomioon, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on heikentänyt Euroopan turvallisuustilannetta ja tehnyt entistä selvemmäksi Länsi-Balkanin maiden strategisen aseman eurooppalaisessa turvallisuusarkkitehtuurissa; toteaa, että Bosnia ja Hertsegovinalla on läheiset Nato-suhteet;

C. toteaa, että kutakin ehdokasmaata tarkastellaan sen omien ansioiden perusteella sen mukaan, miten se täyttää vakiintuneet Kööpenhaminan arviointiperusteet;

D. ottaa huomioon, että laajentumisprosessi on rauhanhanke, joka edellyttää toimivaa, demokraattista ja monietnistä Bosnia ja Hertsegovinaa, jossa kaikilla kansalaisilla on yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet; ottaa huomioon, että jatkuva pattitilanne ja separatistinen retoriikka heikentävät tätä tavoitetta ja koko maan jäsenyysnäkymiä;

E. toteaa, että laajentumisen myönteisistä vaikutuksista voi olla erityistä hyötyä Bosnia ja Hertsegovinalle sen pitkäaikaisten sisäisten haasteiden voittamisessa;

F. ottaa huomioon, että EU on edelleen Länsi-Balkanin maiden tärkein poliittinen ja taloudellinen kumppani; ottaa huomioon, että EU on edelleen Bosnia ja Hertsegovinan suurin kauppa- ja investointikumppani;

G. ottaa huomioon, että Bosnia ja Hertsegovina on edelleen kansainvälisessä valvonnassa aktiiviset vihamielisyydet lopettaneen ja maan rauhalle perustan luoneen Daytonin rauhansopimuksen mukaisesti, ja toteaa, että sopimus luotiin valtion kolmen kansanryhmän tasa-arvon turvaamiseksi ja se on edelleen Bosnia ja Hertsegovinan institutionaalisen rakenteen perusta;

H. katsoo, että Daytonin rauhansopimuksella saavutetun rauhan turvaamiseksi ja vahvistamiseksi ja sen mahdollistamiseksi, että Bosnia ja Hertsegovinasta voi tulla täysivaltainen ja toimiva EU:n jäsen, Daytonin sopimuksen jälkeisessä perustuslaillisessa järjestelyssä on siirryttävä seuraavaan vaiheeseen, jolla vahvistetaan tämän monietnisen maan yhtenäisyyttä ja annetaan yksinomaan sen kansalaisille täydet oikeudet ja vastuu päätöksentekoprosessista;

I. ottaa huomioon, että strategisen kompassin mukaan turvallisuuden ja vakauden kannalta on erityisen tärkeää tukea Bosnia ja

Hertsegovinan suvereniteettia, yhtenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta;

J. toteaa, että Bosnia ja Hertsegovina on monietninen valtio, jonka alueella eri uskonnot ja kansat ovat eläneet yhdessä vuosisatojen ajan suvaitsevaisesti ja toisiaan kunnioittaen; ottaa huomioon, että kielellinen ja kulttuurinen monimuotoisuus on yksi EU:n perusperiaatteista;

K. ottaa huomioon, että Milorad Dodik vieraili Yhdysvalloissa helmikuun 2026 alussa ja tapasi Yhdysvaltojen korkeita virkamiehiä; ottaa huomioon, että useita Serbitasavallan hallinnon jäseniä poistettiin Yhdysvaltojen pakoteluettelosta; ottaa huomioon, että Serbitasavalta on hyödyntänyt ulkomaisia edunvalvontayrityksiä ja että tällaisten sopimusjärjestelyjen tarkoituksena on raporttien mukaan pyrkimys varmistaa kansainvälinen tuki separatistisille tavoitteille, jotka koskevat Serbitasavallan asemaa Bosnia ja Hertsegovinassa;

Sitoutuminen EU-jäsenyyteen

1. vahvistaa painokkaasti tukensa Bosnia ja Hertsegovinan liittymiselle EU:hun yhtenäisyyden, suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden perustein; muistuttaa, että edistyminen perustuu ansioihin ja edellyttää kestäviä ja uskottavia uudistuksia, jotta voidaan täyttää Kööpenhaminan arviointiperusteet, suojata demokraattisia instituutioita, ylläpitää oikeusvaltioperiaatetta, torjua korruptiota ja järjestäytynyttä rikollisuutta sekä varmistaa perusoikeuksien kunnioittaminen ja kaikkien kansalaisten ja kansanryhmien syrjimättömyys etniseen, uskonnolliseen tai muuhun ryhmään kuulumisesta riippumatta;

2. vahvistaa Bosnia ja Hertsegovinan merkityksen Länsi-Balkanilla; kehottaa komissiota ottamaan käyttöön tarvittavat diplomaattiset, poliittiset ja kulttuuriset välineet Bosnia ja Hertsegovinan ja EU:n strategisten kumppanuuksien vahvistamiseksi ja alueellisen yhdentymisen tukemiseksi suvereniteettia ja kansainvälistä yhteistyötä kaikilta osin kunnioittaen;

3. korostaa, että EU:n on pysyttävä sekä vaativana että oikeudenmukaisena arvioidessaan maan edistymistä liittymisperusteiden täyttämisessä;

4. tukee Bosnia ja Hertsegovinan asteittaista yhdentymistä tiettyihin EU:n politiikkoihin ja ohjelmiin ennen täysjäsenyyttä uudistuksissa edistymisen perusteella; katsoo, että tällainen asteittainen yhdentyminen tuo konkreettisia etuja Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisille, vahvistaa heidän luottamustaan EU:hun liittymistä koskevaan prosessiin ja antaa peruuttamattoman sysäyksen kohti täysjäsenyyttä;

5. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan poliittisia johtajia tuomaan uudelleen esiin ja vahvistamaan, että he ovat sitoutuneet strategiseen tavoitteeseen liittyä EU:hun, ja toteuttamaan komission määrittämät jo pitkään kaivatut tarvittavat uudistukset ja toimet uskottavalla ja tuntuvalla tavalla kohtuullisessa ajassa ilman lisäviivästyksiä tai poliittista jarruttamista varmistaen samalla, että liittymispyrkimykset edistävät poliittista yhteenkuuluvuutta eivätkä pahenna sisäisiä jakolinjoja, jotta jäsenyysneuvottelut voidaan aloittaa heti, kun vaaditut ennakkoehdot on saavutettu uskottavasti;

6. kehottaa lopettamaan jarruttamisen, entiteettien veto-oikeuksien käytön poliittisin perustein, haitallisen retoriikan ja vastakkainasettelun, jotka haittaavat edistymistä ja vievät huomiota EU:hun liittyviltä uudistuksilta; kannustaa kaikkia johtajia osallistumaan rakentavasti, jotta voidaan vastata kansalaisten toiveisiin ja päästä umpikujasta; korostaa, että Bosnia ja Hertsegovinan liittymisprosessin edistyminen riippuu viime kädessä viranomaisten poliittisesta tahdosta ja omistajuudesta kaikilla hallinnon tasoilla; muistuttaa, että Bosnia ja Hertsegovinan poliittiset toimijat ovat jo aiemmin osoittaneet kykynsä päästä yhteisymmärrykseen ja toteuttaa keskeisiä uudistuksia;

7. korostaa Bosnia ja Hertsegovinan parlamentin keskeistä asemaa liittymisprosessissa; kannustaa sitä asettamaan etusijalle EU:hun liittyvät uudistukset ja käymään rakentavaa vuoropuhelua, jotta voidaan varmistaa tehokas ja esteetön lainsäädäntöprosessi; on syvästi järkyttynyt ja huolissaan poliittisesta jarrutuksesta ja toistuvista pattitilanteista, jotka ovat haitanneet merkittävästi valtiotason lainsäädäntöelimen toimintaa ja viivästyttäneet EU:n vaatiman lainsäädännön hyväksymistä; kehottaa hyväksymään Bosnia ja Hertsegovinan korkean tason tuomari- ja syyttäjäneuvostoa koskevan lain ja tuomioistuimia koskevan lain ottaen asianmukaisesti huomioon Venetsian komission suositukset ja noudattaen merkityksellistä ja osallistavaa julkista kuulemisprosessia sekä toimien eurooppalaisten normien mukaisesti;

8. painottaa, että Bosnia ja Hertsegovinan kaltaisissa ehdokasmaissa, joissa on monimutkaisia perustuslaillisia järjestelyjä, valtiotason instituutioiden toimintaan, riippumattomuuteen ja toimivaltuuksiin vaikuttavia keskeisiä uudistuksia ei saa kiirehtiä tai käyttää poliittisena välineenä; korostaa, että nopeutetut menettelyt tai paine noudattaa poliittisia aikatauluja eivät saa vaarantaa uudistusten oikeudellista laatua, institutionaalista koskemattomuutta tai perustuslaillista toimivallanjakoa; painottaa, että uudistuksia, jotka heikentävät keskeisten instituutioiden tehokkuutta, ei voida pitää edistymisenä tiellä kohti EU-jäsenyyttä;

9. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan ministerineuvostoa nimittämään pikaisesti EU-jäsenyysneuvottelujen pääneuvottelijan Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen viimeaikaisten tuomioiden mukaisesti ja kunnioittaen täysin Bosnia ja

Hertsegovinan perustuslaillista toimivaltaa ja oikeusjärjestystä; kannustaa Bosnia ja Hertsegovinan valtionjohtoa koordinointiin joka tasolla, jotta maan lainsäädäntö voidaan mukauttaa EU:n säännöstöön ja yhdenmukaistaa sen kanssa;

10. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa tarkistamaan ennen EU-jäsenyysneuvottelujen kansallisen kehyksen vahvistamista EU:n yhdentymisprosessin koordinointijärjestelmää koskevaa päätöstä, jotta voidaan varmistaa toimivampi, tehokkaampi, avoimempi ja vastuullisempi järjestelmä muun muassa mukauttamalla äänioikeudet perustuslailliseen toimivaltaan, ottamalla käyttöön vastuuvelvollisuusmekanismeja ja selkeitä nimityskriteerejä sekä hyväksymällä yhteisön säännöstön käyttöönottoa koskeva kansallinen ohjelma tai vastaava yhdentymistä koskeva ohjelma etenemissuunnitelmana liittymisprosessille;

11. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan valtionjohtoa varmistamaan, että kansallisen kehyksen vahvistaminen EU-jäsenyysneuvotteluja varten tapahtuu avoimesti ja osallistavasti ja että siihen sisältyy mielekkäitä mekanismeja kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten kanssa käytävää vuoropuhelua varten;

12. pitää valitettavana, että poliittisia jakolinjoja, vihapuhetta, mukaan lukien yllyttäminen etniseen, uskonnolliseen ja rodulliseen suvaitsemattomuuteen, kansanmurhan ja muiden sotarikosten kieltämistä, sotarikollisten ihannointia ja Serbitasavallan johdon separatistisia hankkeita esiintyy edelleen yleisesti ja sääntelyvallankaappaus on edelleen voimissaan, ja toteaa, että ne rapauttavat yleistä luottamusta, kiihdyttävät aivovuotoa ja halvaannuttavat maan vielä vuosikymmeniä sodan jälkeenkin;

13. panee merkille Serbitasavallan kansalliskokouksen päätökset kumota lait, jotka Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuin on todennut perustuslain vastaisiksi; tuomitsee Serbitasavallan virallisen ja tosiasiallisen johdon harjoittaman jatkuvan provosoivan ja halventavan retoriikan ja separatistisen politiikan, virkamiesten vihamielisen toiminnan korkea-arvoisia virkamiehiä, kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, poliittista oppositiota ja muita riippumattomia yhteiskunnan ääniä kohtaan sekä niin kutsutun Serbitasavallan päivän juhlistamisen, sillä kaikki tämä paitsi heikentää Bosnia ja Hertsegovinaa ja vaikeuttaa merkittävästi sen liittymisprosessia myös rikkoo suoraan Daytonin rauhansopimusta;

14. tuomitsee Serbitasavallan johdon jatkuvan yhteistyön Venäjän virallisten ja pakotteiden kohteena olevien tahojen kanssa ja korostaa Bosnia ja Hertsegovinan turvallisuuteen ja vakauteen kohdistuvia riskejä; kehottaa kaikkia Serbitasavallan poliittisia toimijoita osallistumaan rakentavasti valtion instituutioiden toimintaan ja asettamaan etusijalle Bosnia ja Hertsegovinan EU-jäsenyyden edellyttämät uudistukset; tuomitsee jyrkästi kaikki Serbitasavallan hallituksen lobbaustoimet, joilla pyritään varmistamaan

kansainvälinen tuki sen irtautumiselle tai kyseenalaistamaan korkean edustajan toimeksianto, koska tällaiset toimet rikkovat suoraan Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakia ja ovat ristiriidassa maan suvereniteetin, alueellisen koskemattomuuden ja EU-jäsenyyden tavoittelemisen kanssa;

15. kehottaa neuvostoa ja komissiota harkitsemaan kaikkia käytettävissä olevia välineitä, mukaan lukien Bosnia ja Hertsegovinaa koskevan EU:n nykyisen, jo useaan kertaan uudistetun pakotekehyksen mukaiset kohdennetut rajoittavat toimenpiteet, sellaisia henkilöitä vastaan, jotka ovat vastuussa demokraattisten instituutioiden, uudistusprosessin, alueellisen koskemattomuuden ja EU:hun yhdentymisprosessin vakavasta ja jatkuvasta jarruttamisesta; painottaa, että tällaisten toimenpiteiden on oltava oikeasuhteisia ja peruutettavissa ja ne on suunniteltava siten, etteivät ne vaikuta väestöön;

16. kannustaa komissiota lisäämään yhteistyötään paikan päällä vuoropuhelun edistämiseksi, luottamuksen rakentamiseksi ja alueellisen yhdentymisen edistämiseksi;

17. on tyytyväinen siihen, että Bosnia ja Hertsegovina on edelleen virallisesti täysin mukautunut EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, mukaan lukien Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen johdosta asetetut pakotteet, ja kehottaa kaikkia poliittisia toimijoita panemaan pakotteet tehokkaasti täytäntöön ja valvomaan niiden täytäntöönpanoa; pitää myönteisenä Bosnia ja Hertsegovinan jatkuvaa osallistumista EU:n kriisinhallintaoperaatioihin;

18. pitää myönteisenä sitä, että Bosnia ja Hertsegovinan ministerineuvosto hyväksyi yksimielisesti Bosnia ja Hertsegovinan vuoden 2025 uudistusohjelman, ja suhtautuu myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan jatkuvaan yhteistyöhön Naton rauhankumppanuuskehyksen puitteissa; kannustaa maan instituutioita jatkamaan tästä yhteistyöstä seuraavien painopisteiden ja velvoitteiden täytäntöönpanoa institutionaalisten valmiuksien, turvallisuusyhteistyön ja euroatlanttisen yhdentymisen vahvistamiseksi sekä maan puolustusvalmiuden lujittamiseksi;

19. ilmaisee jälleen tukensa korkean edustajan toimistolle ja EUFOR-joukkojen Althea-operaatiolle ja tiedostaa näiden toimijoiden ratkaisevan tärkeän roolin rauhan ja vakauden ylläpitäjinä Bosnia ja Hertsegovinassa ja alueella sekä tukee niiden toimeksiantoa siihen saakka, että kansallisen tason vastuuvelvollisuusrakenteet on otettu käyttöön, mutta pitää valitettavana, että Bosnia ja Hertsegovina tukeutuu niihin edelleen; pitää valitettavana, että EUFOR Althea -operaation toimeksiantoa on jatkettava yli 30 vuotta Daytonin rauhansopimuksen jälkeen, ja kannustaa Bosnia ja Hertsegovinaa täyttämään myöhässä olevan 5+ 2-asialistan sitoumuksen, jotta voidaan tasoittaa tietä kansainvälisen valvonnan lopettamiselle;

kehottaa kaikkia kelpoisuusvaatimukset täyttäviä jäsenvaltioita vahvistamaan osallistumistaan EU:n rauhanturvaoperaatioihin, kuten EUFOR Althea -operaatioon Bosnia ja Hertsegovinassa; korostaa, että on tärkeää huolehtia joukkojen riittävästä määrästä ja tilannetietoisuudesta, myös muuttuvan poliittisen ja turvallisuusympäristön seurannasta; painottaa, että operaatio on edelleen keskeinen vakauttava tekijä maassa;

20. pitää valitettavana korkean edustajan Christian Schmidtin irtisanoutumista ja korostaa, että tulevien korkean edustajan toimistoa koskevien mahdollisten siirtymäjärjestelyjen olisi perustuttava Bosnia ja Hertsegovinan perustuslaillisen järjestyksen, suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden kaikkinaiseen kunnioittamiseen, samalla kun tuetaan paikallisen sitoutumisen ja institutionaalisen vastuun vahvistumista maan edetessä kohti EU-jäsenyyttä; korostaa, että EU:n huomattavan rahoitusosuuden vuoksi tuleva korkea edustaja olisi nimitettävä EU:n jäsenvaltiosta ja hänen olisi toimittava selkeän etenemissuunnitelman pohjalta sen edistämiseksi, että korkean edustajan toimisto suljetaan asteittain ja vastuu siirtyy EU:n erityisedustajalle; korostaa, että tätä irtisanoutumista ei pidä nähdä vastauksena separatististen toimien tai Milorad Dodikin ajamien perustuslain vastaisten toimenpiteiden johdosta hyväksytyn lainsäädännön kumoamiseen tai kumoamisen edellytyksenä;

21. pitää edelleen huolestuttavana kolmansien maiden toimijoiden pahantahtoista disinformaatiotoimintaa ja ulkomaista puuttumista Bosnia ja Hertsegovinassa ja toteaa, että tällaisen toiminnan avulla pyritään kylvämään eripuraa, väkivaltaa ja etnisten ryhmien välisiä jännitteitä sekä horjuttamaan Bosnia ja Hertsegovinan vakautta ja sen liittymisprosessia; on erityisen huolissaan Venäjän ja Serbian masinoimista ja yleisesti Länsi-Balkanin alueelle kohdistetuista jatkuvista disinformaatio-operaatioista, joita myös kotimaiset toimijat sekä vähemmässä määrin Turkki, Iran ja muut Persianlahden maat ajavat; ilmaisee huolensa myös Kiinan kasvavasta taloudellisesta ja poliittisesta vaikutusvallasta alueella, erityisesti strategisen infrastruktuurin ja lainoituksen kautta; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa ryhtymään määrätietoisiin toimiin torjuakseen näitä uhkia ja vahvistaakseen yhteiskunnan selviytymiskykyä muun muassa pyrkimällä mukautumaan digipalvelusäädökseen[5] strategioiden, valmiuksien ja koordinointimekanismien kehittämiseksi, jotta voidaan reagoida vaaleihin liittyviin ja muihin riskeihin digitaalisessa informaatioympäristössä eurooppalaisen demokratian kilven tavoitteiden mukaisesti; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa kehittämään edelleen ja panemaan täytäntöön

---

5 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös) (EUVL L 277, 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

kattavia ja osallistavia medialukutaitoaloitteita koko koulutusjärjestelmässä;

22. painottaa EU-jäsenyyden etuja koskevan strategisen viestinnän merkitystä; kehottaa Euroopan ulkosuhdehallintoa ja EU:n Bosnia ja Hertsegovinan edustustoa tehostamaan tähän liittyviä toimia ja lisäämään EU:n rahoittamia avustustoimenpiteitä demokratian häiriönsietokyvyn ja tiedon eheyden tukemiseksi; korostaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ratkaisevaa roolia EU:hun yhdentymistä koskevan kasvokkain käytävän julkisen keskustelun edistämisessä, disinformaation torjunnassa ja tietoon perustuvan julkisen keskustelun helpottamisessa ja kehottaa komissiota ja EU:n jäsenvaltioita osallistamaan ne strategisiin viestintätoimiin;

23. muistuttaa, että koko Länsi-Balkanin turvallisuus ja vakaus ei ole vieläkään itsestään selvä asia ja että on olemassa vaara, että Euroopan turvallisuustilanteen nykyisestä heikkenemisestä voi aiheutua heijastusvaikutuksia; korostaa tarvetta torjua aktiivisesti EU:n etujen ja arvojen heikentämiseen tähtäävää pahantahtoisten toimijoiden propagandaa alueella;

24. pitää myönteisenä sitä, että Bosnia ja Hertsegovina osallistuu yhteistyöhön EU:n ja Bosnia ja Hertsegovinan parlamentaarisessa vakautus- ja assosiaatiovaliokunnassa, millä vastataan yhteen komission asettamista 14 keskeisestä painopisteestä;

25. kehottaa Euroopan komissiota ja Bosnia ja Hertsegovinan ministerineuvostoa noudattamaan 5. lokakuuta 2015 annettua neuvoston päätöstä (EU) 2015/1900[6] kaikilta osin, erityisesti vakautus- ja assosiaatiokomitean jäsenten kokoonpanoa ja edustusta koskevia säännöksiä, ja varmistamaan sen täysimittaisen ja tehokkaan täytäntöönpanon käytännössä;

Demokratia ja oikeusvaltioperiaate

26. pitää valitettavana sitä, että Bosnia ja Hertsegovinan poliittiset toimijat eivät ole edelleenkään toteuttaneet tarvittavia perustuslaki- ja vaaliuudistuksia, jotta varmistettaisiin kaikille kansalaisille mahdollisuus käyttää poliittisia oikeuksiaan yhdenvertaisesti; kehottaa jälleen Bosnia ja Hertsegovinaa mukauttamaan lainsäädäntönsä Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja panemaan täytäntöön Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiaa koskevat tuomiot kaikenlaisen eriarvoisuuden ja syrjinnän poistamiseksi; kehottaa

---

6 Neuvoston päätös (EU) 2015/1900, annettu 5. lokakuuta 2015, Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Bosnia ja Hertsegovinan välisellä vakautus- ja assosiaatiosopimuksella perustetussa vakautus- ja assosiaationeuvostossa Euroopan unionin puolesta esitettävästä kannasta vakautus- ja assosiaationeuvoston päätökseen työjärjestyksensä vahvistamisesta (EUVL L 277, 22.10.2015, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/1900/oj).

kaikkia poliittisia päättäjiä ja instituutioiden edustajia ponnistelemaan, jotta tarvittavat muutokset voidaan toteuttaa aidon vuoropuhelun avulla ja jotta osallistavan prosessin sekä kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan, riippumattomien asiantuntijoiden ja kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa toteutettavien kattavien kuulemisten avulla mahdollistetaan Daytonin rauhansopimuksen muuntaminen kestävällä tavalla perustuslaiksi täysin eurooppalaisten normien ja periaatteiden mukaisesti ja pyrkien varmistamaan toimiva, vastuuvelvollisuuteen perustuva ja edustuksellinen sekä yleisesti legitiimi hallintojärjestelmä; muistuttaa, että vaaliuudistukset eivät saa syventää tai lukkiuttaa etnisiä jakolinjoja;

27. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan valtionjohtoa panemaan viipymättä täytäntöön kansainväliset suositukset, joilla voidaan vahvistaa sen vaaliprosessin luotettavuutta, uskottavuutta ja avoimuutta, myös vaaleja edeltävässä vaiheessa, erityisesti puolueiden ja kampanjoiden rahoituksen, poliittisen mainonnan ja kampanjoinnin, yleisölle levitettävän tiedon manipuloinnin ja disinformaation vastaisten suojatoimien, puolueiden rekisteröinnin, sukupuolten tasa-arvon varmistavien toimenpiteiden sekä nykyaikaiseen vaaliteknologiaan, kuten äänestäjien biometriseen tunnistamiseen ja äänestyslippujen tarkastamiseen, liittyvien säännösten osalta; kehottaa myöntämään keskusvaalilautakunnalle kestävää rahoitusta;

28. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan valtionjohtoa varmistamaan äänestyslautakunnan puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien poliittisesti riippumattoman nimittämisen ja heitä koskevan tehokkaan taustaselvityksen sekä estämään puolueetonta äänestyslautakunnan johtoa koskevien sääntöjen kiertäminen, tarkastamaan säännöllisesti äänestysrekisterit ja äänestysaktiivisuuden poikkeamat ja varmistamaan vaalivilpin oikea-aikaisen tutkinnan ja tehokkaat seuraamukset, myös identiteettivarkauksien, väärennettyjen allekirjoitusten ja äänestysaktiivisuudessa ilmenevien epätodennäköisten säännönmukaisuuksien osalta, sekä huolehtimaan tasapuolisesta uutisoinnista ja julkisen palvelun yleisradioyhtiöiden tehokkaasta valvonnasta vaalikampanjoiden aikana;

29. korostaa, että hajauttaminen sinänsä on yhdenmukaista EU:n jäsenyyden kanssa mutta Bosnia ja Hertsegovinan on mukautettava perustuslaillista kehystään EU:n normeihin, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioihin ja Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen päätöksiin ja varmistettava instituutioidensa tehokas toiminta, jotta voidaan kaikilta osin täyttää EU-jäsenyysvelvoitteet ja hyödyttää kaikkia kansalaisia, muun muassa lisäämällä oikeusvarmuutta toimivallan jakautumisen osalta, tehostamalla kansallisen tason valmiuksia koordinoida, hyväksyä, panna täytäntöön ja valvoa EU:n säännöstöä sekä hyödyntämällä institutionaalisia järjestelyitä, joilla voidaan ehkäistä sitkeitä pattitilanteita ja veto-oikeuden väärinkäyttöä;

30. kehottaa kaikkia viranomaisia, etenkin Serbitasavallassa, kunnioittamaan Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen päätöksiä ja panemaan ne täytäntöön sekä ylläpitämään perustuslaillista järjestystä ja etenemään viipymättä Serbitasavallan puuttuvien tuomarien nimittämisessä Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimeen;

31. korostaa oikeusvaltioperiaatteen keskeistä merkitystä demokraattisessa siirtymässä; kehottaa käynnistämään kiireellisesti oikeuslaitoksen uudistuksen, jolla vahvistetaan sen riippumattomuutta, ammattimaisuutta, vastuuvelvollisuutta ja tehokkuutta ja johon kuuluu oikeudellinen kehys, joka vahvistaa korkean tason tuomari- ja syyttäjäneuvoston lahjomattomuutta, riippumattomuutta, taloudellista vakautta ja toimintakykyä sekä avoimuutta ja jossa määritetään nimityksiä, eturistiriitoja, varallisuus- ja sidonnaisuusilmoituksia ja toimikausien rajoittamista koskevat suojatoimet; painottaa, että kaikkien oikeuslaitoksen nimitysten Bosnia ja Hertsegovinassa olisi perustuttava ansioihin, osaamiseen ja ammatilliseen pätevyyteen;

32. panee huolestuneena merkille, että laajalle levinneen korruption ja sääntelyvallankaappauksen lisääntyvien merkkien torjunnassa on edistytty vain vähän ja että tämä on rakenteellinen ongelma, jonka juuret ovat syvällä maan erittäin monimutkaisessa ja etniseen alkuperään perustuvassa hallintojärjestelmässä; kehottaa poliittisia elimiä toteuttamaan välittömästi konkreettisia toimia valtio- ja entiteettitasolla ja vahvistamaan yhteistyötä korruptiontorjuntaelinten, poliisin ja syyttäjäviranomaisten kesken, jotta korruptioon ja sääntelyvallankaappaukseen puututaan tehokkaammin kansalaisten luottamuksen palauttamiseksi ja aivoviennin suunnan kääntämiseksi; kehottaa toteuttamaan riippumattomat ja avoimet oikeudelliset jatkotoimet sekä suojelemaan samalla oikeuslaitosta poliittiselta sekaantumiselta, uhkailulta ja valikoivalta täytäntöönpanolta;

33. kehottaa kaikkia Bosnia ja Hertsegovinan hallinnon tasoja saattamaan oikeudelliset ja institutionaaliset väärinkäytösten paljastajien suojeluun sovellettavat kehyksensä yhdenmukaisiksi EU:n säännöstön kanssa ja hyödyntämään niitä täysimittaisesti käytännössä; kehottaa lisäksi viranomaisia kaikilla tasoilla varmistamaan, että ilmoituksia tekeviä henkilöitä kohdellaan ammattimaisesti, oikeusperusteisesti ja pelottelematta, muun muassa ilmoituksia vastaanottavien ja käsittelevien virkahenkilöiden järjestelmällisen koulutuksen ja valistamisen avulla, jotta voidaan torjua käytäntöjä, jotka heikentävät luottamusta ilmoitusmekanismeihin ja joista esimerkkinä on väärinkäytösten paljastajien motiivien kyseenalaistaminen; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia kaikilla tasoilla parantamaan eturistiriitoja koskevia sääntöjä ja panemaan ne täytäntöön kaikilta osin;

34. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa etsimään ratkaisuja systeemisiin puutteisiin järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa tehostamalla valtio- ja entiteettitasolla toimivien lainvalvontaviranomaisten operatiivista yhteistyötä, niiden tutkintavalmiuksia, tutkimuksia ja varojen takavarikointia ja menetetyksi tuomitsemista sekä estämällä poliittisen prosessin hyväksikäyttöä; suhtautuu myönteisesti Europolin tukemiin lainvalvontaoperaatioihin; on huolissaan poliittisessa ja oikeudellisessa järjestelmässä olevista rikollisten soluttautumiseen liittyvistä haavoittuvuuksista;

35. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa etsimään ratkaisuja puutteisiin sen rahanpesun ja terrorismin vastaisessa rahoituskehyksessä, jotta vältettäisiin päätyminen harmaalle listalle, muun muassa hyväksymällä säännöstö, jota tarvitaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan lain tulokselliseen täytäntöönpanoon, sekä perustamalla pikaisesti tosiasiallisten edunsaajien ja omistajien rekisterin oikeushenkilöille varmistaen erityisesti entiteettien ja Brčkon alueen välittömät toimet, jotka ovat täysin yhdenmukaiset EU:n säännöstön ja Moneyvalin suositusten kanssa;

36. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa mukauttamaan politiikkansa EU:n viisumipolitiikkaan ja väliaikaisena ratkaisuna soveltamaan turvallisuutta koskevia lisätoimenpiteitä; kehottaa lisäksi Bosnia ja Hertsegovinaa parantamaan rajaturvallisuuttaan ja muuttoliikkeen hallintaa ja tekemään tämän kaikilta osin ihmisoikeusnormien ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti;

37. peräänkuuluttaa vahvaa ja tehokasta julkishallintoa ja ammattimaisesti ja epäpoliittisesti toimivaa virkahenkilöstöä, joka nimitetään ainoastaan ansioperusteisesti, ja kehottaa vahvistamaan sekä uudistuskoordinaattoreiden valmiuksia entiteettitasolla ja paikallistasolla, jolla kansalaisten ensimmäinen yhteysviranomainen toimii, että valtakunnallista politiikan koordinointia sekä toteuttamaan julkishallinnon digitalisoinnin, jotta voidaan vähentää politisoitumista ja tehottomuutta;

38. painottaa lisätoimien olevan tarpeen julkisen talouden hallinnan toimenpiteiden ja julkisen hallinnon uudistusten täytäntöönpanossa sekä pyrittäessä vastaamaan jatkuviin hallinnollisen kapasiteetin rajoituksiin jatkamalla EU:n investointeja laadukkaisiin valmiuksien kehittämisen ja tietämyksen jakamisen puitteisiin, jotka rakentuvat olemassa oleville EU:n ja kansainvälisten kumppaneiden hyvien käytäntöjen malleille; vaatii, että Bosnia ja Hertsegovinan viranomaiset kaikilla tasoilla, erityisesti toimeenpanovallan käyttäjät, varmistavat avoimuuden ja tietojen julkisen saatavuuden päätöksenteon kaikissa vaiheissa, muun muassa julkaisemalla ajoissa säädösehdotukset ja niihin liittyvät asiakirjat sekä vertailutaulukot yhdenmukaistamisesta EU:n säännöstön kanssa, sekä toteuttamalla merkityksellisiä julkisia kuulemisia avointa hallintoa ja vastuuvelvollisuutta koskevien eurooppalaisten normien mukaisesti;

39. korostaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden olennaisen tärkeää roolia laajentumisprosessissa sekä vaalittaessa demokratiaa ja moniarvoisuutta ja edistettäessä hyvää hallintoa ja sosiaalista edistystä; painottaa, että todistetusti ansioituneiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, joilla on toimialakohtaista osaamista, merkityksellinen, jäsennelty ja keskeytyksetön osallistuminen olisi varmistettava kaikissa laajentumisprosessin vaiheissa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia kaikilla tasoilla vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioille jaettavan julkisen rahoituksen avoimuutta ja lahjomattomuutta ja siihen liittyvää vastuuvelvollisuutta tukeutumalla esimerkiksi pakollisiin julkisiin ehdotuspyyntöihin, selkeisiin ja mitattavissa oleviin myöntämisperusteisiin, edunsaajia ja jaettuja varoja koskevien tietojen julkaisemiseen oma-aloitteisesti, julkisten avustusrekisterien perustamiseen sekä suojatoimiin, joilla estetään eturistiriitoja, poliittista vaikuttamista ja varojen väärinkäyttöä kannattajien tai kampanjoiden hyväksi; pyytää Bosnia ja Hertsegovinan valtionjohtoa ja komissiota varmistamaan, että kansalaisyhteiskunnalle osoitetaan lisää rahoitusta ja se on avointa ja kestävää ja että sitä osoitetaan myös aloitteisiin, joiden tavoitteena on poistaa yhteiskunnallista jakautumista, edistää sovinnontekoa ja vahvistaa vuoropuhelua etnisten ryhmien välillä;

Perusvapaudet ja ihmisoikeudet

40. painottaa, että vapaa ja moniääninen media vahvistaa demokratiaa; pitää huolestuttavana, että Bosnia ja Hertsegovinan julkisen yleisradioyhtiön rahoitus on sitkeästi alijäämäistä, kehottaa toimivaltaisia viranomaisia panemaan täytäntöön Banja Lukassa annetut lainvoimaiset tuomioistuimen ratkaisut, jotka koskevat Serbitasavallan yleisradioyhtiön RTRS:n velkaa Bosnia ja Hertsegovinan BHRT-yleisradioyhtiölle, ja toistaa kehotuksensa, että Bosnia ja Hertsegovinan parlamentti laatisi kestävän pitkän aikavälin lainsäädäntökehyksen maan kolmen julkisen yleisradioyhtiön rahoitusta varten, sekä toteaa, että samalla on aina varmistettava tiedotusvälineiden avoin omistusrakenne; muistuttaa, että julkinen yleisradioyhtiö oli avainasemassa Bosnia ja Hertsegovinan yhdistämisessä sodan jälkeen; kehottaa toimittamaan ja lähettämään ohjelmia Bosnia ja Hertsegovinan virallisilla kielillä;

41. pitää valitettavana, että tiedotusvälineiden vapaus rapistuu maassa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa turvaamaan julkiset tiedotusvälineet poliittiselta vaikuttamiselta, mukauttamaan entiteettitason lakeja valtion lakeihin ja ottamaan käyttöön tiedotusvälineiden omistuksen avoimuutta ja julkista mainontaa koskevia sääntöjä; kehottaa painokkaasti Bosnia ja Hertsegovinaa nopeuttamaan sähköistä viestintää koskevan lain hyväksymistä

digipalvelusäädöksen ja eurooppalaisen medianvapaussäädöksen[7] mukaisesti; pitää tuomittavana, että Venäjän disinformaation levittäminen jatkuu Serbitasavallassa;

42. tuomitsee ankarasti hyökkäykset, uhkailun, pelottelun, poliittisen painostuksen sekä kunnianloukkausrikoksia koskevien säännösten ja julkiseen keskusteluun osallistumista vastustavien strategisten kanteiden (SLAPP-kanteet) palauttamisen ja käytön toimittajia, media-alan työntekijöitä ja muita ihmisoikeuksien puolustajia ja aktivisteja vastaan, erityisesti kun niiden takana on korkean tason poliittisia vaikuttajia; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa soveltamaan nollatoleranssipolitiikkaa ja varmistamaan, ettei tällaisia tapauksia vähätellä; kehottaa viranomaisia hyväksymään oikeudellisen kehyksen, jonka avulla voidaan tehokkaasti suojella SLAPP-kanteilta; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa takaamaan toimittajien vapauden ja turvallisuuden ja puuttumaan toimiin, joilla pyritään rajoittamaan heidän vapaata toimintaansa; tuomitsee myös hyökkäykset Euroopan parlamentin jäseniä, komission jäseniä, EU:n virkamiehiä ja korkean edustajan toimistoa vastaan;

43. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa yhdenmukaistamaan sananvapauteen ja vihapuheeseen liittyvän oikeudellisen ja poliittisen kehyksen kaikilla hallinnon tasoilla täysin eurooppalaisten ja kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaisesti tarkoituksena varmistaa asianmukainen tasapaino sananvapauden suojelun ja vihapuheen ehkäisemisen ja siitä syytteeseen asettamisen välillä muun muassa puuttumalla nykyisiin puutteisiin Bosnia ja Hertsegovinan federaation oikeudellisessa kehyksessä; kehottaa torjumaan vihapuhetta julkisissa tiedotusvälineissä;

44. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa suojelemaan kokoontumis- ja yhdistymisvapautta kaikilta osin ja kaikkialla maassa; kehottaa Serbitasavallan viranomaisia noudattamaan perustuslakituomioistuimen päätöstä, jolla kumotaan venäläistyyppinen ”ulkomaisia agentteja” koskeva laki, sekä välttämään samankaltaisten toimenpiteiden ottamista uudelleen käyttöön tai osallistumista hyökkäyksiin perusoikeuksia ja -vapauksia vastaan; korostaa, että kaikkialla Bosnia ja Hertsegovinassa on vahvistettava oikeudellista täytäntöönpanoa ja luovuttava kunnianloukkauksen rangaistavuuden poistamisesta;

45. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia vahvistamaan ihmisoikeuksien puolustajien oikeudellista ja institutionaalista suojelua ja varmistamaan heidän työlleen turvalliset ja suotuisat olosuhteet;

---

[7] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1083, annettu 11. huhtikuuta 2024, mediapalvelujen yhteisestä kehyksestä sisämarkkinoilla ja direktiivin 2010/13/EU muuttamisesta (eurooppalainen medianvapaussäädös) (EUVL L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

46. tuomitsee vähemmistöihin kohdistuvat hyökkäykset ja vihapuheen sekä vähemmistöjen syrjinnän ja vaatii pikaisia ja tehokkaita oikeustoimia; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa noudattamaan kaikilta osin perustuslakiaan, vaalimaan tasa-arvon, syrjimättömyyden ja valtion monietnisen luonteen periaatteita ja hyväksymään kansallisen strategian, jolla varmistetaan kaikkien kansalaisten, myös vähemmistöjen, oikeudenmukainen ja oikeasuhteinen edustus julkishallinnossa ja julkisessa omistuksessa olevissa laitoksissa sekä heidän täysimittainen osallistumisensa julkiseen ja poliittiseen elämään demokraattisten normien ja Bosnia ja Hertsegovinan EU:hun yhdentymistä koskevien sitoumusten mukaisesti;

47. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa kumoamaan maaliskuussa ja kesäkuussa 2025 tehdyt rikoslain muutokset, joiden seurauksena sukupuoli-identiteetti ei enää ole transsukupuolisten henkilöiden suojeltava ominaisuus ja samaa sukupuolta oleviin pareihin ei sovelleta suojatoimia perheväkivaltaa vastaan;

48. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan valtionjohtoa ryhtymään tarvittaviin toimiin, jotta maa voi osallistua tarkkailijana Euroopan unionin perusoikeusviraston työhön ja näin vahvistaa mukautumistaan perusoikeuksia koskevaan EU:n säännöstöön, kehittää näyttöön perustuvaa päätöksentekoa ja tiedonkeruuta ja parantaa yhteistyötä perusoikeuksien alalla;

49. kehottaa vahvistamaan Bosnia ja Hertsegovinan ihmisoikeusasiamiehen aseman riippumattomuutta, tuloksellisuutta ja näkyvyyttä instituutiona muun muassa soveltamalla ennakoivampaa lähestymismallia vakavien ja järjestelmän sisäisten ihmisoikeusrikkomusten kohdalla sekä toteuttamalla sen suositusten tehokkaampaa valvontaa;

50. kehottaa tehostamaan toimia, joilla voidaan parantaa sukupuolten tasa-arvoa ja lisätä naisten osallistumista julkiseen ja poliittiseen elämään; kehottaa painokkaasti Bosnia ja Hertsegovinaa vahvistamaan institutionaalisia toimiaan sukupuolistuneen väkivallan torjumiseksi; suhtautuu myönteisesti federaation entiteetin lainsäädännöllisiin edistysaskeleisiin; on erittäin huolestunut Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisten epäjohdonmukaisesta ja hajanaisesta reagoinnista tapauksiin, joissa on kyse sukupuolistuneesta väkivallasta; kehottaa viranomaisia puuttumaan sukupuolistuneeseen väkivaltaan rakenteellisena ongelmana; korostaa, että on tärkeää varmistaa seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen vapaa ja esteetön saatavuus kaikkialla maassa;

51. muistuttaa, että vaikka Bosnia ja Hertsegovina ratifioi Euroopan neuvoston Istanbulin yleissopimuksen marraskuussa 2013 ja sitoutui näin oikeudellisesti ehkäisemään ja torjumaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa, sopimuksen täytäntöönpano kuitenkin ontuu edelleen; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa tehostamaan

käynnissä olevia toimia, joissa keskitytään uhrien suojelun parantamiseen, poliisikoulutuksen kehittämiseen, institutionaalisten vastatoimien koordinointiin ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan ja perheväkivaltaan syyllistyneiden syytteeseenpanon puutteiden korjaamiseen erityisesti maaseutualueilla;

52. kannustaa pitkän aikavälin ratkaisuihin, joiden avulla kehitetään inklusiivista, tasapuolista ja epäpoliittista laadukasta koulutusta, edistetään ymmärrystä ja sovinnontekoa sekä varmistetaan oikeus omalla kielellä annettavaan koulutukseen; kehottaa painokkaasti kehittämään tosiasioihin perustuvaa ja syrjimätöntä historianopetusta, joka perustuu historiallisiin tosiseikkoihin ja demokraattisten arvojen kunnioittamiseen, jotta voidaan vahvistaa keskinäistä ymmärrystä ja torjua syrjintää; kehottaa EU:ta tukemaan aktiivisesti tätä prosessia; uudistaa pyyntönsä lopettaa kaksi koulua saman katon alla -käytäntö; painottaa, että on tärkeää suojella kaikkien oikeutta kulttuuri-ilmaisuunsa ja omaan kieleensä Bosnia ja Hertsegovinassa; toteaa, että ohjelmia ja opetussuunnitelmia hyväksyttäessä olisi kunnioitettava maan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta;

53. muistuttaa, että Bosnia ja Hertsegovinan olisi kannettava täysi vastuu muuttoliikkeen hallinnasta, pantava tehokkaasti täytäntöön rajavalvontalaki, parannettava koordinointia ja vastuunjakoa kaikilla hallinnon tasoilla, osoitettava riittävästi henkilöstöä rajapoliisin palvelukseen ja taattava turvapaikkamenettelyjen saatavuus, tehokkuus ja oikeudenmukaisuus sekä samalla varmistettava ihmisoikeuksien ja kansainvälisen suojelun vaatimuksien kunnioittaminen kaikilla tavoin; panee merkille ulkorajojen valvontaa vahvistavan EU:n rajanylitystietojärjestelmän (EES) käyttöönoton; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia varmistamaan, että ne ovat varautuneet kaikin tavoin ja mukautuneet EES:n teknisiin ja tietosuojavaatimuksiin; kehottaa komissiota etsimään ratkaisuja haasteisiin, joita EU:n uudet EES-säännöt aiheuttavat Bosnia ja Hertsegovinasta ja muista Länsi-Balkanin maista tuleville kuorma-autonkuljettajille;

Hyvät naapuruussuhteet ja sovinnonteko

54. pitää myönteisenä Bosnia ja Hertsegovinan aktiivista roolia alueellisessa yhteistyössä; korostaa, että hyvät naapuruussuhteet ovat avainasemassa EU:n laajentumisprosessissa ja kunkin maan liittymisprosessissa;

55. painottaa sovinnonteon merkitystä Bosnia ja Hertsegovinassa ja kehottaa viranomaisia varmistamaan panostamisen totuuteen, oikeudenmukaisuuteen ja hyvityksen saamiseen, mukaan lukien oikeussuoja ja korvaukset sotarikosten siviiliuhreille, sekä antamaan valtion tasolla lain, jolla varmistetaan kidutuksen uhrien suojelu ja heidän tunnistamisensa; suhtautuu myönteisesti paikallisiin aloitteisiin, joiden tarkoitus on rakentaa rauhaa ja vaalia uhrien

muistoa; kehottaa lisätoimiin kadonneiden henkilöiden tapauksissa, muun muassa alueellisen yhteistyön keinoin; kehottaa viranomaisia hallinnon kaikilla tasoilla tukemaan aktiivisesti ja pidättäytymään jarruttamasta pyrkimyksiä muistaa uhreja, erityisesti paikallisyhteisöissä, joilla on tärkeä rooli sovinnonteossa ja muiston kunnioittamisessa;

56. toteaa, että sovinnon on perustuttava historiallisten tosiseikkojen tunnustamiseen ja opettamiseen, uhrien kunnioittamiseen ja muistamiseen, kaikkien kadonneiden henkilöiden löytämiseen, kaikkien tekijöiden saattamiseen oikeuden eteen sekä sovinnon, luottamuksen ja kunnioituksen ilmapiirin edistämiseen 30 vuotta Daytonin rauhansopimuksen jälkeen; korostaa, että poliittisilla toimijoilla ja vaikutusvaltaisessa asemassa olevilla henkilöillä on erityinen vastuu edistää sovintoa edistävän ympäristön luomista; muistuttaa, että on tärkeää, että kaikki vastuussa olevat kansat ja yksittäiset henkilöt ovat valmiita kantamaan vastuun Balkanin sotien aikana tehdyistä rikoksista, jotta voidaan jättää menneisyys taakse ja tehdä sovinto;

57. toistaa kehotuksensa toteuttaa lisätoimenpiteitä ja konkreettisia ohjelmia, jotka koskevat pakolaisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden kestävää paluuta, terveydenhuollon saatavuutta ja työllistymistä sekä sosiaaliturvaa ja koulutusta, sekä pitää kaikilta osin kiinni heidän oikeuksistaan saada korvausta omaisuudesta, jota ei voida palauttaa;

58. tuomitsee kaikki narratiivit, joissa hyödynnetään etnisiä jännitteitä sekä edistetään historiallista revisionismia, kansanmurhan kieltämistä ja sotarikollisten ihannointia, samoin kuin kaikenlaisen fasismin, kansallissosialismin ja kommunismin julkisen ihannoinnin, mukaan lukien “Za dom spremni” -tunnuslauseen huutaminen Marko Perković Thompsonin konsertissa Široki Brijegissä, četnikkisymbolien esittäminen Ravna Gora -liikkeen kokoontumisessa Višegradissa ja federaation edustajainhuoneen erotetun puhemiehen Dragan Miokovićin lausunnot, joilla oikeutetaan Jugoslavian kommunistihallinnon toisen maailmansodan jälkeen tekemät rikokset, ja pitää valitettavana myös vahvistettujen tosiseikkojen kiistämistä sekä kansallisten ja kansainvälisten tuomioistuinten riippumattomuuden ja puolueettomuuden kyseenalaistamista sekä demokraattisten instituutioiden ja hallintojärjestelmän valvonnan esittämistä laittomana, erityisesti kun tällaista toimintaa harjoittavat poliittiset toimijat; muistuttaa, että tällaiset narratiivit toimivat suoraan sovintoa, demokraattista vakautta ja kansalaisten luottamusta vastaan; kehottaa kaikkia Bosnia ja Hertsegovinan poliittisia toimijoita pidättäytymään erimielisyyttä lietsovan ja kiihottavan retoriikan käytöstä ja kehottaa viranomaisia vahvistamaan strategista viestintää, tukemaan riippumatonta faktantarkistusta ja investoimaan medialukutaitoon ja kansalaiskasvatukseen, myös paikallistasolla, osana demokratian selviytymiskykyä vahvistavaa koko yhteiskunnan kattavaa

lähestymistapaa; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa saattamaan valtion rikoslain kansanmurhan kieltämistä ja sotarikollisten ihannointia koskevat säädökset linjaan EU:n säännöstön kanssa;

59. pitää erittäin huolestuttavina alueella edistettäviä poliittisia ajatuksia ja narratiiveja, joilla ajetaan etniseen identiteettiin perustuvan rajatylittävän yhdistymisen tai koordinoinnin asiaa, muun muassa niin sanottua serbialaista maailmaa, sillä ne horjuttavat naapurimaiden suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta ja uhkaavat koko alueen tasapainoa; korostaa, että tällaiset narratiivit ovat ristiriidassa hyvien naapuruussuhteiden periaatteen ja EU:n liittymisprosessin kanssa; kehottaa Serbiaa ja kaikkia alueen maita sitoutumaan rakentavasti Bosnia ja Hertsegovinan vakauteen ja alueelliseen koskemattomuuteen ja tukemaan aktiivisesti Bosnia ja Hertsegovinan EU:hun liittymiseen tähtäävää prosessia;

60. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa panemaan tehokkaasti täytäntöön uudistetun kansallisen sotarikosstrategian ja vahvistamaan edelleen alueellista oikeudellista yhteistyötä, joka sisältää myös epäiltyjen luovuttamisen;

61. muistuttaa, että on tärkeää sallia pääsy entisen Jugoslavian salaisen palvelun (UDBA) ja Jugoslavian kansanarmeijan vastatiedustelupalvelun (KOS) kaikkiin arkistoihin, mukaan lukien Sarajevossa, Banja Lukassa ja erityisesti Belgradissa säilytettävät arkistot; kehottaa viranomaisia esittämään virallisen pyynnön arkistomateriaalien täydestä käyttöoikeudesta ja soveltuvissa tapauksissa sen siirrosta ja Serbian viranomaisia suostumaan pyyntöön viipymättä; korostaa, että kieltäytyminen tai viivyttely heikentää vastuuvelvollisuutta, on haitaksi uhrien mahdollisuuksille saada oikeutta ja vaarantaa alueellisen sovinnon;

62. korostaa ehkäisevän diplomatian merkitystä Bosnia ja Hertsegovinassa; kehottaa Euroopan ulkosuhdehallintoa vahvistamaan henkilöstönsä osaamisen kehittämistä, jotta voidaan parantaa ymmärrystä paikallisista historiallisista, kulttuurisista ja uskonnollisista olosuhteista, kuten Euroopan parlamentti korosti tammikuussa 2024 hyväksymässään mietinnössä ehkäisevän diplomatian roolista;

Sosioekonomiset uudistukset

63. pitää Bosnia ja Hertsegovinan uudistusohjelmaa ilahduttavana ja kehottaa panemaan sen viipymättä täytäntöön sekä julkaisemaan sen pikaisesti Bosnia ja Hertsegovinan virallisilla kielillä ja esittelemään sitä julkisuudessa saavutettavalla ja avoimella tavalla; muistuttaa, että Bosnia ja Hertsegovina voi edelleen hyötyä 976,6 miljoonan euron määrärahasta; korostaa, että poliittinen tahto panna uudistukset täytäntöön on olennaisen tärkeä, jotta voidaan turvata määrärahat ja estää niiden uudelleenjakaminen; korostaa, että määräaikojen noudattamatta jättäminen ja puutteet edistymisessä

voivat johtaa siihen, että Bosnia ja Hertsegovina jää muita laajentumismaita jälkeen taloudellisessa lähentymisessä ja EU:hun yhdentymisessä ja ihmiset jäävät ilman merkittäviä sosioekonomisia hyötyjä; pitää valitettavana, että 10 prosenttia varoista eli yli 100 miljoonaa euroa on menetetty pysyvästi, koska poliittiset päättäjät viivästyttivät uudistusohjelman toimittamista; kehottaa ratifioimaan pikaisesti rahoitus- ja lainasopimuksen;

64. painottaa, että tällaisten varojen vapauttamisen ja maksamisen ehtona on edelleen poikkeuksetta oltava se, että oikeusvaltioperiaatteen, instituutioiden demokraattisen toiminnan, perusvapauksien ja sosioekonomisten uudistusten osalta saavutetaan selkeitä, mitattavissa olevia ja todennettavia välitavoitteita; kehottaa ottamaan Bosnia ja Hertsegovinan parlamentin, paikallis- ja alueviranomaiset, työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan tosiasiallisesti mukaan uudistusohjelman täytäntöönpanon seurantaan ja EU:n varojen käytön valvontaan osallistavan kumppanuuden periaatteen mukaisesti;

65. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa perustamaan institutionaalisen kehyksen EU:n varojen hallintaa varten, muun muassa nimittämällä uudistus- ja kasvutukivälineen kansallisen koordinaattorin, perustamalla tukirakenteita, joita tarvitaan uudistusohjelman täytäntöönpanossa, osoittamalla keskitetty asiointipiste kullekin uudistukselle, jotta voidaan varmistaa yhdenmukaistettu ja koordinoitu täytäntöönpano hallinnon kaikilla tasoilla, ja nimittämällä EU:hun yhdentymisestä vastaavan viraston johtaja kansalliseksi IPA III -koordinaattoriksi aiemman käytännön mukaisesti; kehottaa tehostamaan IPA III -välineen varojen käyttöä Bosnia ja Hertsegovinassa, myös paikallis- ja aluetasolla;

66. katsoo, että EU:n rahoituksen avulla olisi tuettava paremmin demokraattisia uudistuksia maassa ja kehottaa näin ollen kohdentamaan uudelleen asiaan liittyvää EU:n rahoitusta, jotta voidaan ohjata enemmän varoja rahoituksen käyttöä koskevan teknisen tuen tukemiseen, oikeuslaitoksen uudistuksiin ja korruption torjuntaa koskeviin toimenpiteisiin; kehottaa EU:ta ja Länsi-Balkanin maita luomaan puitteet tuottoisalle yhteistyölle Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) ja Länsi-Balkanin maiden vastaavien virastojen välillä, jotta voidaan varmistaa, että EPPO voi käyttää toimivaltaansa tuloksellisesti;

67. muistuttaa, että EU:n rahoitus Serbitasavallassa toteutettaville hankkeille olisi pidettävä jäädytettynä, kunnes Serbitasavalta pysäyttää demokratian taantumisen;

68. pitää myönteisenä komission ehdotusta aloittaa neuvottelut Länsi-Balkanin maiden kanssa niiden liittymisestä EU:n toimintapolitiikkaan, joka sallii verkkovierailupalvelujen käytön kotimaan hinnalla, koska tämä tarjoaa Länsi-Balkanin väestölle

yhden konkreettisimmista ja välittömimmin havaittavista hyödyistä kunkin maan EU-liittymisprosessin aikana;

69. panee merkille, että Bosnia ja Hertsegovinan talous on häiriönsietokykyinen mutta hidastuva; kehottaa soveltamaan kestävää finanssipoliittista lähestymistapaa, jotta voidaan puuttua kasvun rajoituksiin, parantaa kilpailukykyä sekä liiketoiminta- ja investointiympäristöä, varmistaa valtion talousarvioiden oikea-aikainen hyväksyminen, toteuttaa toimia, joilla puututaan osaamisen kohtaanto-ongelmiin, aivovuotoon, nopeasti etenevään väestökriisiin, työttömyyteen ja työmarkkinastrategioihin, tukea innovointia, pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä vihreää ja digitaalista siirtymää ja varmistaa suurempi avoimuus, vastuuvelvollisuus ja epäpoliittinen päätöksenteko;

70. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan valtionjohtoa hyväksymään konkreettisia toimenpiteitä, joilla voidaan puuttua aivovuotoon erityisesti nuorten kohdalla investoimalla laadukkaaseen koulutukseen, kunnollisiin työpaikkoihin, sosiaaliseen suojeluun ja osallistaviin toimintapolitiikkoihin sekä panemalla nuorisotakuu kaikilta osin täytäntöön; painottaa aidon työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun keskeistä merkitystä, jotta laajentuminen hyödyttää kaikkia väestöryhmiä;

71. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa ja varsinkin federaation ja Serbitasavallan parlamentteja saattamaan päätökseen loput tarvittavat lainsäädännölliset ja institutionaaliset vaiheet, jotka mahdollistavat yhtenäiseen euromaksualueeseen (SEPA) liittymisen viipymättä, ja toteaa, että tarkoituksena on antaa Bosnian väestölle ja yrityksille mahdollisuus huomattaviin säästöihin transaktiokustannusten osalta;

72. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa uudistamaan julkisten hankintojen menettelyään EU:n sääntöjen mukaisesti, vahvistamaan valvontaa, valmiuksia ja koordinointia valtio- ja entiteettitasolla sekä varmistamaan läpinäkyvät, kilpailuun perustuvat ja korruptionkestävät menettelyt muun muassa säätämällä selkeämmistä seuraamuksista, perustamalla aidosti riippumattoman julkisten hankintojen arviointielimen ja kaikilla tavoin toimivan sähköisen hankintajärjestelmän ja vahvistamalla tiukemmat rajat suoriin sopimuksiin ja muihin menettelyihin, jotka eivät perustu kilpailuun;

Energia, ympäristö ja yhteydet

73. kannustaa Bosnia ja Hertsegovinaa nykyaikaistamaan sähkö- ja kaasumarkkinoidensa säännöt EU:n kolmannen energiapaketin mukaisesti, varmistamaan avoimuuden ja yhdistämään kansalliset energiajärjestelmät alueellisiin ja EU:n verkkoihin, jotta voidaan parantaa tehokkuutta ja turvallisuutta; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa ja sen entiteettejä hyödyntämään maan vähäistä

riippuvuutta kaasusta ja siirtymään vähähiiliseen energiajärjestelmään sekä välttämään arvottomien omaisuuserien syntymistä investoimalla voimakkaasti uusiin kaasuinfrastruktuurin päälinjoihin, samalla kun jatketaan kaasutoimitusten monipuolistamista turvautumalla yhteenliitäntöihin jäsenvaltioiden kanssa, jotta riippuvuutta Venäjän fossiilisista polttoaineista voidaan vähentää;

74. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa hyväksymään ilmastolain ja ympäristön suojeluohjelmia, mukautumaan EU:n ympäristölainsäädäntöön, varmistamaan strategisen ja läpinäkyvän investointisuunnittelun, johon kuuluu myös yleisön merkityksellinen osallistuminen, kehittämään luonnon monimuotoisuuden suojelua ja nopeuttamaan oikeudenmukaista vihreää siirtymää; tuo esiin huolensa irrallaan tavattujen eläinten tilanteesta;

75. kehottaa kaikkia Bosnia ja Hertsegovinassa toimivia kaivosyhteisöjä noudattamaan kaikilta osin kansallista lainsäädäntöä ja asettamaan etusijalle ympäristönsuojelun ja kansanterveyden;

76. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa panemaan täytäntöön yhdistetyn vesi- ja jätevesihuollon, tehokkaan tulvien ehkäisyn ja koko maan kattavan ilmansaasteiden torjuntastrategian muun muassa toteuttamalla sitovat lupauksensa siitä, että se sulkee Tuzla 4- ja Kakanj 5 -hiilivoimalat ja noudattaa kansallista päästöjenvähentämissuunnitelmaansa energiayhteisön perustamissopimuksen mukaisesti;

77. kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa kehittämään liikenneverkostojaan ja rajatylittävää yhteistyötä ja etenemään keskeisten alueellisten infrastruktuurihankkeiden toteuttamisessa hyödyntäen käytettävissä olevia EU:n rahoitusvälineitä täysimittaisesti; painottaa, että Bosnia ja Hertsegovinan aktiivinen osallistuminen keskeisiin alueellisiin yhteenliitäntähankkeisiin liikenne-, energia- ja digiverkkojen aloilla Länsi-Balkanilla on strategisesti tärkeää; korostaa, että tällaisilla hankkeilla tuetaan häiriönsietokykyisten toimitusketjujen luomista ja vähennetään strategisia riippuvuuksia ja ne edistävät merkittävällä tavalla maan talouden lähestymistä, alueellista yhdentymistä ja häiriönsietokykyä, rajatylittävää yhteistyötä sekä maan vähittäistä yhdentymistä EU:n sisämarkkinoihin; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa lisäksi edistämään hankkeita, jotka koskevat sotilaallista liikkuvuutta;

°

° °

78. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle ~~/ komission varapuheenjohtajalle~~, neuvostolle, komissiolle, Bosnia ja Hertsegovinan presidenttineuvostolle, Bosnia ja Hertsegovinan ministerineuvostolle, Bosnia ja Hertsegovinan

parlamentille, Bosnia ja Hertsegovinan federaation entiteetin, Serbitasavallan entiteetin ja Brčkon alueen hallituksille ja parlamenteille sekä korkean edustajan toimistolle.